

Reportaža o
Petru Markoviču
stran 3

Globasnica:
proračun SPO
neizenačen!
stran 4

SAK: 18. marca
odločitev o točki?
stran 8

KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA
V CELOVCU

vabi na
osrednji koncert

KOROŠKA POJE

ki bo v nedeljo, 9. 3. 1980, ob 14.30 v Domu glasbe v Celovcu. Vstopnice v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, pri zastopnikih farnih mladim, v pisarni Krščanske kulturne zveze v Celovcu, (tel.: 0 42 22 / 72 565-24) in eno uro pred koncertom.

Nastopajo: Mešani pevski zbor „Podjuna-Pliberk“, moški pevski zbor iz Libuč, otroški zbor iz Libuč, mladinski zbor iz Šmihela, moški pevski zbor „Franc Leder-Lesičjak“, SPD „Edinost“ iz Štebna, mešani pevski zbor „Peca“ iz Globasnice, otroški zbor SKD iz Globasnice, mešani pevski zbor „Gorotan“ iz Šmihela, kvintet „Dunajskega krožka“, mešani pevski zbor SPD „Srce“ iz Dobrle vasi, ansambel „Mladi mi“ Zvezne gimnazije za Slovence iz Celovca, mešani pevski zbor SPD „Danica“ iz Šentvida v Podjuni, moški pevski zbor SPD „Vinko Poljanec“ iz Škocijana, ženski oktet SPD „Obir“ iz Obirskega, moški pevski zbor SPD „Trta“ iz Žitare vasi, folklorna skupina SPD „Srce“ iz Dobrle vasi, mešani pevski zbor „Prežihov Voranc“ iz Raven na Koroškem, mešani pevski zbor „Jakob Petelin-Gallus“ iz Celovca, mešani pevski zbor „Lojze Brautuž“ iz Gorice, dekleški zbor Zvezne gimnazije za Slovence iz Celovca, mlajši mladinski zbor SPD „Danica“ iz Šentvida v Podjuni, mladinski mešani zbor Zvezne gimnazije za Slovence iz Celovca, otroški zbor SPD „Srce“ iz Dobrle vasi, pevsko instrumentalna skupina KPD „Drava“ iz Žvabeka, otroški zbor in Plazniška dekleta iz Šentlpeša.

POVEZOVAL BO V PODJUNSKEM NAREČJU: MIRKO KUMERČRČEJ.

Škocijan: 80 tisoč šilingov za referenta Bergerja, ki „nič ne ve“

S taktičnimi triki so v četrtek, 28. februarja, skušali škocijanski socialisti prelisičiti občinski odbor in spraviti letošnji proračun na varno. Seja se je sicer začela že nenavadno zgodaj (ob 18. uri), vendar je postavil župan Holzer (SPÖ) na dnevni red kar 21. točk in skrili proračun še pod točko 16! Občinski odbornik Schwarz (ÖVP) je župana opozoril, da je Holzer zagnal vsakokrat vik in krik, ko še ni bil župan in je bilo na dnevnem redu več kot deset točk. Holzer se je zagovarjal, da so vse točke pred proračunom le „minutna zadeva“ in bo ostalo še dovolj časa za razpravo proračuna. Tako le ni bilo in po petih urah so v Škocijanu lahko šele obravnavali proračun. Glavne točke: proračun je navidezno izenačen, ker že upošteva morebitno podporo dežele; znaša 34.284.100 šilingov. Če odštejemo obveznosti, bo občina lahko razpolagala z enim milijonom šilingov. Proračun predvideva 50.000 šilingov podpore za dvojezični vrtec v Šentprimozu. Zanj so glasovali odborniki SPÖ, FPÖ in Gospodarske liste (GL).

z besedo ne omenja Zblaškega jezera, čeprav je prospektu napisal predgovor!

Ravno tako Holzer ni vedel, kdaj se bo začelo graditi občinsko kopališče na Zblaškem jezeru, ki bo predvidoma stalo 700.000 šilingov, ker je šele na občinski seji moral priznati, da gradbeni načrt še vedno ni potrjen. Medtem pa se sezona bliža in bodo verjetno začeli z gradnjo v turistični sezoni, kot je menda že običaj pri popravljanju cest.

● Kako lahko miselno se poigrava v Škocijanu z glavnim dohodkom občanov, pa kaže tudi dejstvo, da na strokovni sejem za turizmo pošiljajo kar občinske nastavlence in jih potem na Dunaju imenujejo „Fremdenverkehrsdirektor“. Zato je opazovalec občinske seje v četrtek tudi resno predlagal, da se referat za turizem odpravi, ker pristojni referent Berger za svojo nevednost poleg sejnine porabi mimo tako imenovanih prodajnih sredstev 50.000.— šilingov!

Pri vsem tem je zdravnik Berger še z vsjo resnostjo predlagal, da mu občina odobri 30.000.— šilingov za reprezentanco, kar bi pomenilo, da lahko denar zapravi po mili volji in mu ne bi bilo treba predložiti nobenih računov!

V dodatno informacijo: zdravnik dr. Berger, ki ima dobro prakso v Škocijanu, si v občini prisedi 34.800.— šilingov odškodnine na leto.

UVODNIK

Diletanti na delu

„Prihodnjo sezono lahko rešijo samo še katastrofe na morju“. Stav, ki najbolje opisuje nič kaj pobožne želje ljudi, ki živijo v Škocijanu... Ob katastrofalni turistični politiki pakta SPÖ in FPÖ jim tudi ni zameriti. Čim bolj se namreč bliža turistična sezona in bi morali biti priprave v polnem teku, tem bolj se vidi, da se iz občinske hiše kadri iz vseh razpok. Na delu je nek referent, ki ga občani drago plačajo, ki z vso resnostjo trdi, da ga zato ni nikoli v uradnih urah, „ker posle odvijata doma“. Ista referent naroča oglase brez odobritve občinskega sveta, ki še danes ne ve, zakaj je referent Berger na lastno pest plačal inserat v vrednosti 40.000.— šilingov. Do danes Berger tudi ni mogel razložiti, zakaj potrebuje 50.000.— šilingov za reprezentiranje, ko s to vsoto prekaša večino koroških županov. Za ves ta denar pa si še ni našel časa, da bi lahko občini predložil načrt o propagandi za prihodnjo sezono oziroma za ponudbe, ki bi jih morala turistična občina nuditi svojim gostom.

Morda ga v tej inferiornosti prekaša le še župan, ki napiše predgovor za prospekt, o katerem potem niti ne ve, kdo ga je izdal. To so simptomi, ki jih je treba jemati resno, ker odkrivajo, kako lahko miselno na Koroškem nekatere občine postopajo s poglavjem „turizem“. K sreči v vseh občinah ne vlada ista lahkornost, kot vidimo iz iniciativ Železne Kaple, Globasnice in Pliberka, ki skupaj podpirajo projekt Interpcentra Petzen/Peca.

V Škocijanu pa ne smrdi samo iz turističnega referata. „Pakt“, kot ga je sam imenoval Holzer pri izvolitvi za župana, si tudi drugod marsikaj dovoli. Morda bi ob teh dogodkih le kazalo, naj nositelj Gospodarske liste informira svoje volilce na kakem sestanku, ali pa vsaj skliče frakcijsko sejo. Prvo po volitvah.
Borut Sommeregger

Na dnevnem redu je bila tudi točka „turizem“ — glavni dohodek občine. K tej točki odgovorni referent Berger (FPÖ) ni vedel dosti povedati. Načrtovanih ima nekaj „koroških večerov“, pevskih prireditvev, etapo kolesarske dirke po Avstriji. Na vprašanja odbornikov ÖVP in GL, ali gospod referent, ki se pusti za to „časno službo“ drago plačati, že ve, kdo bo nastopal na prireditvah in koliko bodo stale, so dobili samo stereotipni odgovor „še ne vem“. Turistični referent splot malo ve. Po eni uri povpraševanja ni mogel odgovoriti niti na vprašanja, kdo si predstavlja turistično kampanjo, niti ne, koliko bo treba plačati zanjo. V nevednosti Bergerja prekaša v občini samo še župan Holzer, ki ni znal odgovoriti na vprašanje, kdo je izdal turistični prospekt Škocijana, ki niti

Občni zbor Slovenske prosvetne zveze: Polanšek potrjen - Sadolšek tajnik

V četrtek, 28. februarja 1980, je bil v Auli slovenski v Celovcu občni zbor Slovenske prosvetne zveze. Udeležili so se ga zastopniki včlanjenih društev, Zveze kulturnih organizacij Slovenije, Slovenske prosvetne zveze iz Gorice, generalni konzul SFRJ Milan Šamec in predsednik Krščanske kulturne zveze Lovro Kaselj, ki je prinesel pozdrave svoje organizacije.

Dosedanji tajnik Andrej Kokot je v svojem poročilu podal pregled o delovanju društev, včlanjenih v SPZ, in ob tem nakazal zlasti na močni razmah dejavnosti v zadnjih letih.

Za predsednika je bil soglasno potrjen Valentin Polanšek z Obirskega, podpredsednika pa sta Tomaž Ogris in Joško Hudl. Novi tajnik je postal Franci Sadolšek iz Železne Kaple, njegov namestnik Joži Mečina z Gore pri Bilčovsu.

Blagajnik je Hanzi Weiss iz Šentjanža, osrednji zborovodja pa Hanzej Kežar s Horc pri Šentvidu v Podjuni.

ZSO v parlamentu obiskala frakcijo SPÖ

Po obisku NSKS je vodja kluba SPÖ v parlamentu Heinz Fischer sprejel včeraj še delegacijo ZSO. Socialistični klub javlja, da je šlo pri razgovorih za operacijski kolektor. V delegaciji ZSO so bili Franci Zwitter, Hanzi Ogris, Feliks Wieser in Avguštin Malle. Sindok trdi, da je šlo za „načelna vprašanja“ — zakona o narodnih skupinah in je dr. Heinz Fischer videl potrebo, da informira ZSO o vsebini pogovorov z Narodnim svetom koroških Slovencev.

Železna Kapla: EL in SPÖ podpirata turistične pobude

Za kulturo in poti premalo denarja! Tako kaže v občini Železna Kapla po zadnji občinski seji, ki je bila v torek, 26. februarja, za poslovno leto 1980. Sklenjen je bil redni proračun za leto s primanjkljajem 4,8 milijonov šilingov. Dohodkov bo nekaj nad 16 milijonov, izdatkov pa nad 20 milijonov šilingov. Občinski odbornik EL, Lado Hajnžič, je naštel razne pomanjkljivosti proračuna, kot npr. da že za itak slabe poti ni denarja, kar pa

te table (... ali bodo morda marmornate?) kratkomalo preveč. Posebno Hajnžič je poudaril, da je vedno govora o štednji, če pa bi se naj res štedilo, pa so dobri nameni prazne besede. Dodal je, naj se table še letos postavijo, sicer bodo drugo leto še dražje in jih zaradi prazne občinske kase spet ne bodo mogli postaviti. Občinski odbornik Smrtnik pa je dodal, da se ne znebi občutka, da so table zato tako drage, ker je napis tudi

Mandatarja EL Železna Kapla: L. Hajnžič in F. Smrtnik

je namenjeno za kulturna in športna društva, pa skoraj ni omembe vredno. Župan Lubas (SPÖ) mu je odgovoril, da morata pri 4,8 milijonov dolga trpeti pač kultura in šport. Proti glasu odbornika KPÖ je bil proračun za leto 1980 sprejet.

Očitno pa ima občina le denar. Kajti za večjezične reklamne table bo po sklepu SPÖ in ÖVP občina plačala 250.000 (!) šilingov. Že pred leti je občinski svet soglasno sklenil, da bodo postavljene večjezične reklamne table, ki pa jih še nihče ni videl. Zastopnika EL Hajnžič in Smrtnik sta jasno povedala, da je 250.000 šilingov za

slovenski. Občinski svet je predlog o tablah, na katerih naj bi stalo „Willkommen in Eisenkappel — Dobrodošli v Železni Kapli“ z večino odklonil; „za“ predlog sta glasovala le oba mandatarja EL.

Soglasno je občinski svet podprl skupen načrt občin Globasnica, Pliberk in Železna Kapla o izgradnji Luže in Pece in tako podprl program Interpcentra Petzen-Peca, ki služi odpiranju masiva Pece za zimski turizem in gospodarsko poživitev tega kraja. Soglasno je bil sprejet poizkusni projekt ministrstva za znanost o biološkem sežiganju skorje, na kate-rega naj bo priključeno ogrevanje ljudske šole.

KAPITALIST KPÖ

Komunistična partija Avstrije, ki redno kritizira masne dobičke naftnih koncernov, je sama diskretna lastnica največje zasebne naftne firme v Avstriji. Tako vsaj trdi KPÖ v tožbi proti predstavniku firme „Turmöhl“ Maimannu, češ da je le-ta bil vsa leta od časa ruske zasedbe v Avstriji le oskrbnik pravega lastnika, — komunistov. „Turmöhl“ kontrolira šestino nafte za avstrijsko industrijo ter 50 črpalk. Očitno je KPÖ kot kapitalist bolj uspešna kakor kot politična stranka — medtem brez parlamentarca.

KARDINAL NA KITAJSKO

Šef avstrijskih katoličanov kardinal Franz König bo še marca potoval v Ljudsko republiko Kitajsko, kjer bo imel pogovore z vrhunskimi političnimi predstavniki. — V pogovorih s komunističnimi režimi je dr. König že precej izkušen, saj je že v preteklosti imel pogovore s številnimi predstavniki držav varšavskega pakta. Marsikdaj mu je uspelo izboljšati razmere za Cerkev v teh državah in doseči normalizacijo odnosov. Obisk v Pekingu bo tudi preskusni kamen za svetovno politiko novega papeža.

BOJI V AFGANISTANU

Prijateljsko na pomoč prihitele čete Sovjetske zveze se v Afganistanu množijo iz dneva v dan, predvsem oklopniki ter bojni helikopterji in letala. Domoljubni Afganistanci doživljajo hude izgube v boju proti sovjetskemu okupatorju, pa tudi sovjetska vojna mašinerija ne zmaga povsod. Medtem sta se odpravila na pot v Moskvo dva vrhunska francoska diplomata, ki naj bi v pogajanjih skušala doseči umik sovjetskih čet. Evropska skupnost je bila medtem predlagala za Afganistan status nevtralne države.

VOJNA ZA NAFTA

Države arabskega zaliva so po besedah savdoarabskega naftnega ministra Yamanija same močne dovolj, da varujejo naftna polja in odklanjajo varnostne garancije veslesil za to področje. Če pa bi katera od veslesil skušala intervenirati, bi to pomenilo tretjo svetovno vojno, je poudaril Yamani, ki si razlaga sovjetski vdor v Afganistanu z bodočo potrebo Sovjetske zveze po mineralnem olju. Zastopniki arabskih naftnih držav se pogajajo trenutno za modernjšo oborožitev svojih čet predvsem z Združenimi državami in Francijo.

„VROČA VOJNA“?

Kdor skuša kakor ZDA obuditi hladno vojno, lahko dobi tudi vročo. To grožnjo je izpovedal v sovjetski televiziji eden najvažnejših svetovalec Brežnjeva, Arbatov. Boj za surovine ima v sebi največjo nevarnost za konflikte v naslednjih dveh desetletjih in je Sovjetska zveza zainteresirana na zagotovljeni transportni poti na perzijskem zalivu. Arbatov je predlagal vsoevropsko energetsko konferenco s ciljem garancije svobodnega dostopa k nafte na Bližnjem vzhodu. Opravičilo za Afganistan?

Delegacija Kluba slovenskih študentov v Gradcu je v ponedeljek, 3. marca 1980, obiskala ZSO in NSKS. Na sedežu Narodnega sveta so delegacijo sprejeli podpredsednik Filip Warasch, poslovodni tajnik Franc Wedenig, član predsedstva Karel Smolle in vodja SIC-a Franc Kattinig. V delegaciji graškega Kluba so bili predsednica Milica Smolle, podpredsednik Roman Verdel, tajnik Toni Čertov in blagajničarka Mili Gasser. Študenti so poročali o njihovem delu v zimskem semestru, ki je zelo ovirano zaradi pomankanja prostorov. Predsednica Smolle je povedala, da se Klub vključuje tudi v vseuniverzitetne iniciative. V imenu NSKS je Karel Smolle graškim študentom obljubil pomoč pri reševanju prostorskih problemov.

Občna zborra ÖVP in FPÖ

Zadnji konec tedna sta bila občna zborra obeh opozicijskih strank. Vendar nobeni od prizadetih strank ni uspelo obrniti nase vsaj poprečne pozornosti v občilih — preveč teže je imela tokrat svetovna politika v časopisnih stolpcih — od ugrabitve talcev preko tribunala nad šahovim režimom do zdravstvenega stanja Tita so bili naslovi na prvih straneh.

Pri ÖVP nič novega: Alois Mock je bil potrjen za predsednika, nova določila v štatutih — prednost stranki pred delnimi organizacijami — so bila več ali manj potrjena, nihče od direktno voljenih kandidatov za funkcije v partijskem vodstvu ni ostal brez potrebne večine. Generalni sekretar Sixtus Lanner je dobil le 68 odstotkov glasov za svojo funkcijo, nadebudni Josef Höchtl od mlade ÖVP za mesto v zveznem strankinem vodstvu le 77 odstotkov. Erhard Busek in Marga Hubinek sta kot predsednikova namestnika dobila le 78 oz. 71 odstotkov glasov. Slednja je bila celo vesela, češ 71 odstotkov za ženo v te; stranki je prodoren uspeh za žensko gibanje.

Kameradi pa so na občnem zboru izvolili iz svoje srede dunajskega odvetnika dr. Noberta Stegerja za svojega voditelja. Dobil je 55 odstotkov glasov, njegov protikandidat dr. Harald Ofner pa 45 procentov. Novi predsednik FPÖ velja za paradnega liberalca, medtem ko so za Ofnerja značilni ne docela pojasnjeni kontakti s skrajno desnico, ki se odražajo tudi v tem, da je Ofner omenjen v knjigi „Desni ekstremizem“. Opazovalci

trdijo, da bo Steger politično preživel le, če mu bo uspelo preprečiti razdor stranke na nacionalen in liberalen tabor ter obnoviti svojo stranko po zahodnonemškem modelu FDP; s predvolilnim (taktičnim?) pojmom „nacionalliberalen“ da bo kvečjemu pospešil razdor. Stegerjeva prednost pri nacionalnih plasteh: le-te so vedno rade sledile karizmatični osebnosti, ki je vedela, kaj hoče. Zvestoba do konca...

Civilna služba in nabor

Vedno znova se je treba boriti in zahtevati v naši materinščini-slovenščini, če nočemo, da bi se nam odtujila. Tej problematiki je bilo namenjeno predavanje, ki ga je 21. februarja imel Martin Pandel v prostorih kluba KDZ. Najprej je razložil, kaj je civilna služba in kaj je treba storiti, da do nje prideš. V začetku leta 1976 je bil uveden § 5 ZCS, ki posameznika oprosti redne vojaške dolžnosti. Predavatelj je poudarjal, da se pri naboru ni treba bati govoriti slovensko,

ker je dovoljeno in ni prepovedano. Ob tem pa je nanizal dogodke iz lastne izkušnje.

Ker je pri naboru on bil prvi, ki je govoril v slovenščini — svoji materinščini, so ga vsi imeli za takšnega, ki je prišel ob pamet. Tamkajšnji uslužbenci so mu povedali, da se je v skladu z zakonom o narodnih skupinah treba prej najaviti, če hoče kdo govoriti slovensko in da to sedaj ni možno.

S tem da je nekdo zavrnil poziv z opazko, da se odzove vabilu samo tedaj, če mu ga pošljejo v slovenščini, se je že dejansko najavil. Osnovna človeška pravica Slovencev zagotavlja, da smejo govoriti v materinščini in zakaj bi se morali Slovenci šele najaviti, če hočejo govoriti v materinščini?

Na nekaterih uradih je dovoljeno govoriti v slovenskem jeziku. Toda zakaj bi to ne bilo možno pri vseh uradih dvojezičnega ozemlja? Vedno znova se morajo mladi Slovenci sklicevati na svoje pravice, na člen 7. Čeprav je besedilo člena 7 kratko, manjšini mnogo dovoljuje. Kar pa ustava dovoljuje, imajo pravico zahtevati, drugi pa dolžnost izpolniti.

Tudi pred sodiščem in naborno komisijo smejo Slovenci govoriti slovensko.

Vincenc Gotthardt

4. NAKLADA:

„Desni ekstremizem v Avstriji“

Kot sporoča dokumentacijski arhiv Avstrijskega odporniškega gibanja, je knjiga „Desni ekstremizem v Avstriji po 45“ v 3. nakladi že razprodana. Zato se že pripravlja 4. naklada, ki jo bodo prodajali v obeh slovenskih knjigarnah. Zaradi zaplembe knjige po desnem ekstremizmu dr. Steinhäuserju in izdajatelju „Politische Briefe“ Prettenbernerju, bodo ostale osporavane pasaje zaenkrat bele.

TEDNIKOV KOMENTAR

Še in še izkrivljeno poročanje

KAREL SMOLLE

TEDNIKOV KOMENTAR

Dne 21. 9. se gospod Walter spet dela super-političnega komentatorja: „KEL — desno krilo Slovencev“, „desnica ne ve, kaj dela levica in sla po karieri igra veliko vlogo“, „zažigalci na delu“, Slovenci — „privilegirani sloj“.

Na dan volitve 7. 10 smo pa že vedeli, kam pes tace moli; takole je zapisal duhoviti politični komentator KTZ Walter: „v kolikor so moje informacije točne, jo je KEL-Slovenec ba je popihal v sosednjo prijateljsko tujino zaradi sprejemanja ukazov“.

Konec januarja letos pa je bilo pri gospodu Walterju vse jasno: Narodni svet je „jugoorganizacija“, ker smo obiskali pred-

stavništvo sosednje Jugoslavije v Avstriji.

● Ko pa je taisto predsedstvo Narodnega sveta obiskalo dne 21. 2. t. l. najvišje predstavnike avstrijskih strank v avstrijskem parlamentu, so skoraj vsi avstrijski časopisi obširno poročali o tej pomembni slovenski iniciativi, v KTZ pa je g. Walter tale dogodek verjetno zadržal. Glavno socialistično glasilo se je zadovoljilo s 4 vrstami. Zbudil pa se je g. Walter spet, ko ga je predramil njegov „Regierungschef“ ali „Landeschef“, kot ga sam imenuje, Wagner, ki je zagrmel: operacijski koledar je protiustaven. (To odgovarja pač približno taki logiki: koroška deželna ustava je ponovno stopila v veljavo leta 1946, v njej nič ne piše o tele-

viziji, torej je gledanje televizije na Koroškem protiustavno.)

Ko piše 26. 2. o „zlati kletki za Slovence“, meni gospod Walter Primosch, da bi uresničitev operacijskega koledarja pomenila ustanavljanje posebne „kaste“. Dan navrh, verjetno izpod peresa istega gospoda W. P., bremo tele nauke, namenjene dr. Grilcu: bilo bi neodpustljivo, če bi kdo torpediral spravn karakter slavja za 10. oktober. Dr. Grilc je bil odgovoril na odklanjanje operacijskega koledarja po koroških strankah; sprava se pač najlepše kaže v spravljivih dejanjih. Končno pa se g. Primosch do kraja razkrinka dne 12. 2., ko se v bistvu postavi na stran in v bran duhovnih očelov zaplenitve knjige „Rechtsextremismus in Österreich“.

Kako se zloga Wagnerjeva zahteva po političnem mandatu s samozvanim politikantstvom gospoda Primoscha? Mar odkljuje socializem difamiranje šibke družbene manjšine?

● Kako morajo bralci slediti takemu vijuganju politične in časnikarske etike nekega gospoda W. P.? Prvi protesti od znotraj so že tu. Le pogum, gospod Tomi Ogris z Radiš.

Vsak izmed nas je kaj takega že doživel: srečaš človeka, nekam sumljiv ti je, ne veš pa zakaj. In v trenutku, naenkrat, ga spoznaš po kaki kretnji, besedi, razgali se in veš, pri čem si, pa naj se še tako skriva pod kako krinko ali kamuflacijo.

Gospod Walter Primosch — slučajno je bil on predmet takega mojega doživetja — sicer ni vreden komentatorja, vendar predstavlja ta gospod tip časnika, ki je nevaren in se ga je treba zaradi tega bati, ker je svojo časopisniško dušo zapisal zelo svojevrstnemu načinu informacije; da bi si pa zagotovil uspeh, se daje socialista, za katerim se skriva večino sam s sabo nezadovoljen stremuh.

● Začelo se je tako:

Koroška enotna lista je 6. 9. 1979 predstavila svoj program in svoje kandidate kot resno alternativo. Vendar gospod Walter dan nato v svojem komentaru v Kärtner Tageszeitung ne črhe niti besede o vsebini KEL-ovske alternative, ampak piše samo o neki „manjšini v manjšini“, o „desnem krilu“ pri koroških Slovencih, o „zlorabi slovenskih sodeželanov“, o „zagraveni karieri“.

Rožeški društveniki po stopinjah Petra Markoviča

Kot sta poročala slovenska tednika, so letos ustanovili v Rožeku novo kulturno društvo. Društvu so dali ime po znamenitem domačinu akademskemu slikarju Petru Markoviču. Niso se pa samo zadovoljili s poimenovanjem. Zadalji so si tudi nalogo, da bodo zbirali podatke in dela slikarja, ki ga nekateri restavratorji na Koroškem iztrebljajo iz koroških cerkvá in tako brišejo za njim vsako sled. Peter Markovič pa ni samo delal na Koroškem, ampak tudi v Sloveniji in na Hrvaškem. V Sloveniji je poslikal baziliko v Brestanici in tako so se odločili društveniki, da jih bo prvi izlet društva vodil v bivši Rajhenburg.

Peter Markovič: Kmetica

Peter Markovič je bil rojen 2. julija 1866 pri Branceju na Gori v fari Rožek. To je manjši zaselek na pobočju Huma. Pri Branceju se reče pri hiši najbrž po krstnem imenu Franc, Franc. Družinsko ime oz. predniki po očetovi strani pa prihajajo iz okolice Baškega jezera. Pri hiši je bilo šest otrok, dovolj skrbi za Brancejeve starše. Ena nečakinja z družinskim imenom Markovič še živi onkraj rožeškega mostu v fari Lipa. Spominja se še na strica, je pa slepa. O stricu je vedela povedati, da je bil lep mož, visok, nosil je majhno brado. Zelo rad je imel naravo, predvsem gozd, ptice in rože, kar je tudi rad slikal. Godcev pa ni trpel. Nečakinja ga ima v spominu tudi kot dobrega fotografa.

Peter Markovič, Brancejev „mavar“, je bil zaveden Slovenec. Največ del njegove roke

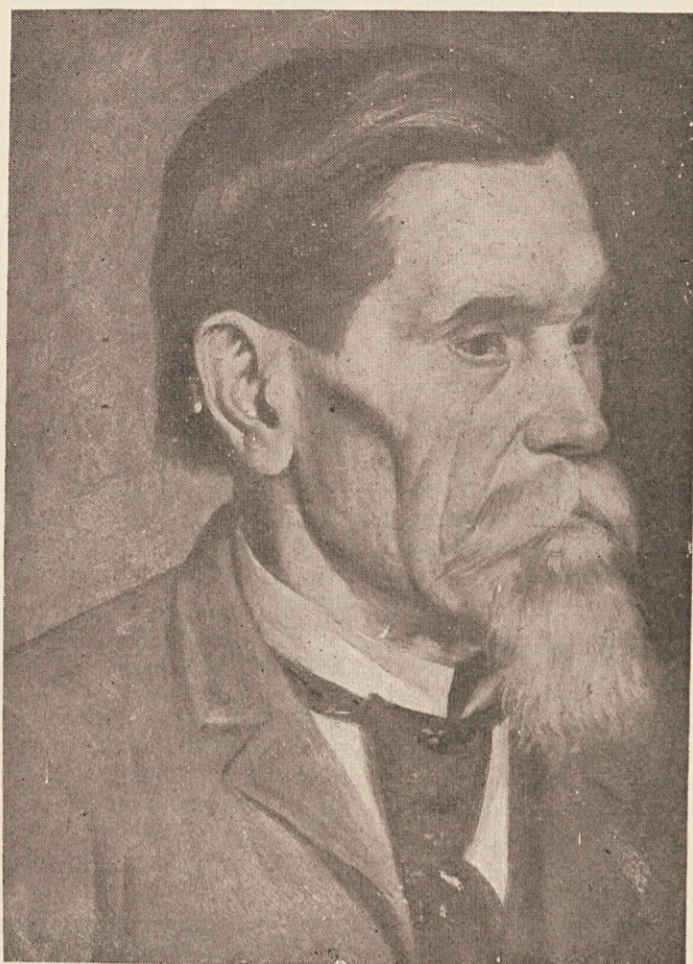
je na južnem Koroškem. Za kapelico šolskih sester v Šentjakobu je naslikal sliko „Jezus, prijatelj otrok“. Tudi „Zadnja večerja“ je v Šentjakobu. V Kapli v Rožu imajo Markovičevo sliko sv. Jožefa, v Železni Kapli oltarno sliko sv. Rozalije, v Šentlenartu pri Sedmih studenih križev pot in dve postni sliki, na Péravi pri Beljaku je delal freske na strop, na Zgornjem Jezerskem je poslikal župno cerkev. V Moravčah v ljubljanski škofiji imajo več njegovih slik iz leta 1902. Na Brdu pri Lukovici je poslikal vso cerkev, za Rova pa je napravil sliko sv. Katarine. Z Matejem Trpinom je poslikal župno cerkev v Preserju.

Tudi v lavantinski, sedaj mariborski škofiji najdemo njegova dela. Poslikal je cerkev v Zvodnjem, cerkev Sv. Križa pri Rogaški Slatini ter v Brestanici

(na nekdanjem Rajhenburgu). Za Slovenj Gradec je naslikal Kristusa na križu z žalujočo Magdaleno. Celó na Hrvaško je zašel. Leta 1920 je izvršil v Bedekovčini pri Krapini 15 fresk in tri slike v temperi. Tudi k Mariji Bistrici, slavni hrvaški božji poti, so ga povabili, da pride olepšat cerkev.

Tako je zapisala Marinka Inzko v Mohorjevem koledarju za leto 1977 o tem znamenitem rožeškem domačinu, akademskem slikarju Petru Markoviču, ali „Brancejevem maverju“. Novoustanovljeno kulturno društvo v Rožeku si je po njem dalo ime in nadebudni društveniki so sklenili, da bodo začeli zbirati gradivo o Markoviču, saj so na Koroškem nekateri restavratorji mnenja, da je treba čimprej izbrisati sledove Markoviča po naših cerkvah.

Kot je že omenila Marinka Inzko je Markovič delal tudi v baziliki v Brestanici (bivši Rajhenburg). In v to oddaljeno mesto, ki leži blizu hrvaške meje, se je preteklo nedeljo odpravilo 25 društvenikov „po sledovih domačina Markoviča“. Vsi, ki so šli naporno pot, so v ba-

Peter Markovič: avtoportret

Novoustanovljeno društvo je imenovalo za častnega predsednika J. Miklavčiča. Na sliki: tajnica društva M. Lesjak predaja častno diplomu.

ziliki v Brestanici, ki jo imenujejo „Slovenski Lurd“ presenečeni obstali pred velikim delom Markoviča. Rožekarje, ki jih je vodil predsednik društva Franc Kattinig, je po baziliki vodil domači kaplan Franc Serec, ki kar ni mogel verjeti, da na Koroškem „zrestavrirajo“ Markoviča. V Brestanici je Markovič upodobil vseh 15 skrivnosti rožnega venca. Veseli del se začel na južni steni prezbitarija in gre navzdol po glavni ladji, preide v žalostni del, zasuka se pred pevskim korom in preskoči na severno steno ter se nadaljuje

kot častitljivi del in hiti nazaj v prezbitarij. Cerkev dominira Marrijino venčanje, upodobljeno nad slavolokom nad glavnim oltarjem. Slike so iz leta 1911, Markovič pa je prišel še leta 1929 v Brestanico, v tem letu je poslikal stranske oltarje. Vse barve so tako žive, da obiskovalci večkrat sprašujejo, kdaj so slike „restavrirali“. Vendar so vse original in še danes učinkujejo tako, kot poroča zapis iz leta 1914: „Vse dekorativno slikanje je zmerno in okusno“.

Po tem daljšem postanku v Brestanici so Rožekarji nada-

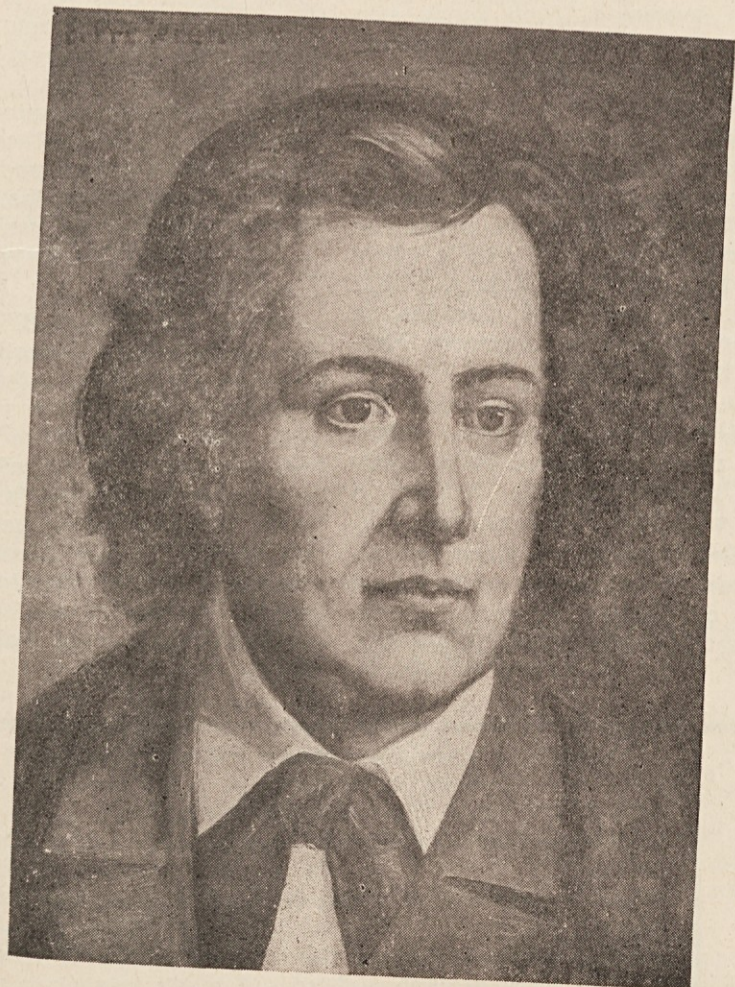
ljevali pot preko Bizeljskih hribov v Rogaško Slatino, tudi tu hranijo dela Markoviča, in Celja ter se že malo utrujeni vračali domov. Vendar velja za vse, kar je povedal udeleženec po izletu: „To, kar smo videli v Brestanici, nas le potrjuje, da moramo naprej zbirati dela Petra Markoviča.“

Za knjižno polico:

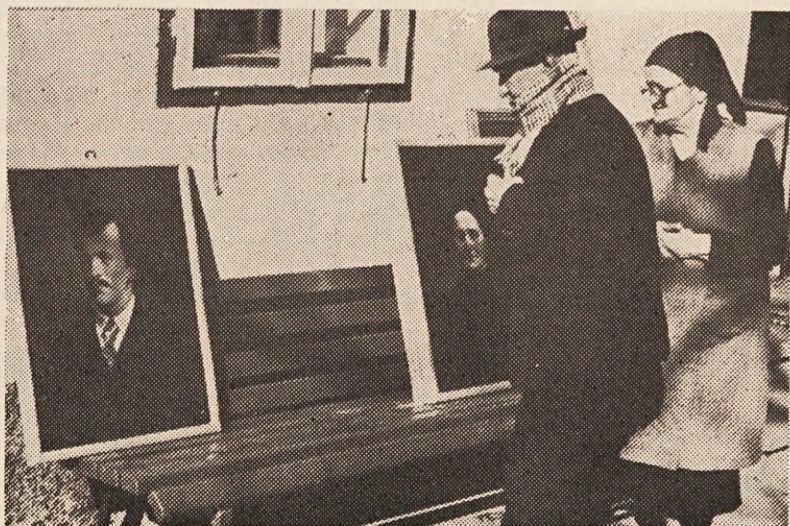
Knjižni dar Slovenske prosvetne zveze 1980

„Ko so naši predniki spomladi leta 1907 ustanavljali izobraževalno društvo za Žitaro vas in okolico ter mu določali ime, so se po predlogu žitarskega kmeta Jožeta Kurata, prvega društvenega knjižničarja, odločili za ime TRTA. Kajti trta je bila za kraj značilna v dvojnem pomenu: Žitara vas (s šentlipško in globaško okolico vred) je bila v začetku tega stoletja zadnje obsežnejše zatočišče nekdanj močno razširjenega koroškega vinogradništva in vino „štarč“ ali „štrajc“, poimenovano po Žitari vasi, je bilo v starih časih znano po vsej deželi. Dandanes pa bi našli le redkoke še koga, ki je zamlada okušal vse težaštvo in skrbi, razočaranja in radosti podjunskega vinogradništva. Nekdanji naš „vinotok“ se je spremenil v prozaični oktober, topiči ne pokajo več pod „nogradi“, vrisk in pesem na prisojnih hribih sta potihnila, škorci so odleteli. Pred polstoletjem so še tisti, ki so najdlje vztrajali, začeli vinogradništvo opuščati. Sluteč nezadržnost gospodarskega razvoja so postavili žitarski kulturniki trti spomenik in obenem skopali živ studenec ljudske omike in kulture. Slovensko prosvetno društvo „Trta“ v Žitari vasi sodi med najbolj raz-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Peter Markovič: France Prešeren

Jože Miklavčič, pd. Ščebnik, vestno zbira dela domačina Markoviča

ŠPORT

Oraže in Erjautz Rož. prvaka

190 smučarjev je bilo na štartu 9. Rožanskega smučarskega prvenstva, ki ga je letos prvič organiziralo športno društvo DSG Sele. Otroci so tekmovali v veleslalomu, ostali tekmovalci pa v veleslalomu na Pušeljčevem hribu. Pri otrocih so zmagali v svojih kategorijah Daniela Ogrs (DSG Sele), Harald Andrejčič (SC Rož), Marion Hribnik (TVN) in Ahim Oraže (DSG Sele). Naslov rožanskega prvaka sta si osvojila Ernst Erjautz (SK Borovlje) in Lidija Oraže (DSG Sele).

Solarke I: 1. Užnik Dominike, 2. Kropiunik Britta, 3. Umnik Elke.
Solarji I: 1. Pristovnik Pepi, 2. Moschitz Tomaž, 3. Ottacher Ul-fried.
Solarke II: 1. Olip Dorothea, 2. Uschnig Petra, 3. Stark Doris.
Solarji II: 1. Huss Peter, 2. Hribnik Josef, 3. Sablatnik Karl-H.
Mladinci I: 1. in Rožanska prvakinja Oraže Lydia, 2. Bohrisch Nicole, 3. Lausegger Martina.
Mladinci I: 1. Oraže Werner, 2. Ogrs Walter, 3. Wedenig Bernhard.
Mladenke II: 1. Dovjak Veronika.
Mladinci II: 1. Ottowitz Niko, 2. Čertov Josef, 3. Hribnik Norbert.
Zenske: 1. Oraže Elisabeth, 2. Ibounig Erika.
Starostni razred: 1. Užnik Erich, 2. Pscheider Hans, 3. Stromberger Walter.
Splošni moški razred: 1. in Rožanski prvak Erjautz Ernst, 2. Oraže Tomi, 3. Ottowitz Janko.

SAK: pritožba zaradi točke je romala štiri mesece!

Kot je NT poročal, se je SAK pritožil lani v decembru pri najvišji nogometni instanci Avstrije, ker je Koroška nogometna zveza prisodila po tekmi proti Žrelcu obe točki nogometnemu društvu iz Žrelca. Tekma se je končala z neodločenim rezultatom 0:0, v moštvo pa je igral vratar Malle, ki je bil sicer dan prej v tekmi pod 23 izključen, vendar je sodnik vrnil igralcu izkaznico, kar bi po vseh pravilih pomenilo, da Malle ni „zaprt“. Kljub temu je kazenski senat tekmo prisodil Žrelcu. Proti tej odločitvi se je SAK, kot smo poročali, pritožil pri generalnem sekretariatu Avstrijske nogometne zveze.

Pritožba je možna le preko koroškega tajništva, ki pritožbo pošlje naprej. Računa se, da potem ÖFB v teku enega me-

seca obravnava pritožbo kot najvišja instancia. Toda SAK je izjema. Pritožbo bodo obravnavali šele 18. marca 1980, ker so jo iz Koroške odposlali 15. februarja 1980 (!). Lahko bi trdili, da gre za namerno zavlačevanje. Ko se je TEDNIK pozanimal pri koroškem sekretariatu, ali lahko pojasnijo okoliščine tega dolgega potovanja, tudi tajnik Jerolitsch ni našel pravega opravičila: „Res ni opravičila, priznamo. Vendar smo bili z delom tako zaposleni — izdali smo jubilejno knjigo, pripravili smo praznovanje obletnice Koroške nogometne zveze...“ Recimo torej, da ne gre za zavlačevanje. Recimo, da so bili v Celovcu preobloženi z delom. Milo se vprašamo, kaj bi bilo, če bi vsako pismo romalo iz Celovca na Dunaj štiri mesece!

DOM V TINJAH

Od petka, 7. 3. 1980, ob 18. uri do nedelje, 9. 3. 1980, ob 13. uri
DNEVI ZBRANOSTI ZA DEKLETA OD 20. LETA NAPREJ IN MLADE NEPOROČENE ŽENE, slov.

„Vse življenje je srečavanje“
 Voditelj: žpk. Ciril Demšar

V soboto, 8. 3. 1980, od 9. do 18. ure

ŠIVAMO RAZNE VELIKE IN MAJHNE ŽIVALI IZ BLAGA:

peteline, pse, miši, zajce, svinje, žabe, gosi, osljičke, slone, povodne konje in barbapapa
 Voditeljica: gđc. Krista

V nedeljo, 9. 3. 1980, od 8.30 do 17. ure

KRASITEV IN VLVANJE VELIKONOČNIH IN OKRASNIH SVEČ

Voditeljica: sr. Metodija in sr. Lucija

V nedeljo, 9. 3. 1980, od 14. do 18. ure

INFORMACIJSKI POPOLDAN ZA ZAROČENCE, ZAKONCE, STARSE, PEDAGOGE, ZDRAVNIKE, BOLNICARKE, nem.

„Urnvananje spočetja danes — moderna pota naravnega urnvananja spočetja“

Predavatelj: dr. Josef Rötzer, dr. Alois Jäger

Prireditelj: Kat. dom prosvete in institut za zakon in družino

V torek, 11. 3. 1980, ob 19. uri
TEOLOŠKI FORUM: STARA VERA — NOVA VPRAŠANJA

„Teologi in cerkveno učiteljstvo“, nem.

Predavatelj: P. dr. Franc Dander SJ, Celovec

POZOR: SPREMEMBA TERMINA! DNEVI SREČANJA DIJAKOV 5., 6. in 7. razred NAMESTO 1. do 3. šele 22. do 24. 3. 1980.

Od sobote, 22. 3. 1980, ob 15. uri do ponedeljka, 24. 3. 1980, ob 7. uri

DNEVI SREČANJA IN DUHOVNE OBNOVE ZA FANTE

med 15. in 17. letom, za dijake srednjih šol iz 5., 6. in 7. razreda
 Predavatelj: kpl. Jurij Buch

- 1000 kg DOBREGA SENA NA
- PRODAJ. Obrnite se prosim na
- naslov Marija Hobl, Voglje/
- Kohldorf 13, 9125 Sinča vas.

13. „Od Pliberka do Traberka“

Več kot 700 pevcev in trikrat toliko poslušalcev se je preteklo soboto zbralo na zaključni prireditvi „od Pliberka do Traberka“ v športni dvorani osnovne šole v Ravnah. Prireditev, ki je letos bila 13. po vrsti, organizirajo ZKO Ravne, Krščanska kulturna zveza in Slovenska prosvetna zveza. Zbori nastopajo v raznih krajih Koroške tu in onstran meje ter na zaključni prireditvi na Ravnah. Na tej prireditvi je nastopalo od 19 zborov šest iz avstrijske Koroške: moški pevski zbor SPD Edinost iz Pliberka, moški pevski zbor SPD Edinost iz Štebna, mešani pevski zbor SPD Srce iz Dobrle vasi, mešani pevski zbor SPD Danica iz Šentvida v Podjuni, mešani pevski zbor Rož iz Šentjakoba v Rožu in mladinski mešani zbor Slovenske gimnazije. Koncert so zaključili združeni pevski zbori s pesmimi „Rož, Podjuna, Zilja“ Pavleta Kernjaka, „Pozdrav Koroški“ Matije Tomca in „Koroška Budnica“ Luka Kramolca.

Knjižni dar SPZ ...

(Nadaljevanje s 3. strani)
gibana in dejavna kulturna društva na Koroškem.

Pavel Zdovc iz Rinkol pri Pliberku je sestavil na podlagi raznih arhivskih virov nadvse zanimiv in poučen spis „ob zatonu vinogradništva v Podjuni“ in ga objavil v letošnjem koledarju Slovenske prosvetne zveze. Koledar je del knjižne zbirke SPZ, ki je „letos bogatejša kot kdaj koli prej“ in obsega poleg koledarja otroško knjigo v slovenščini in nemščini **Tinček ujame sonce / Tino fängt die Sonne ein**, ki sta jo oblikovali Marica Kulnik in Zorka Weiss (NT je poročal) — Spomine dr. Franca Petka (o tej knjigi bomo posebej poročali) — planinsko knjigo **S prijatelji pod macesni Matjaža Kmecla** — zbirko črnogorskih črtic **Prvi sneg Mihajla Laliča**. Cena nadvse razkošno opremljene zbirke (200.— šil.) predstavlja le nekako simbolično vsoto, ker se za tako ceno ne da poravnati niti tiskarskih stroškov.

Dr. Pavel Zdovc opisuje v svojem prispevku v Koroškem koledarju zgodovino vinske trte na Koroškem (in to predvsem v Podjuni), kamor je prišla iz Španije in se naselila kar v 13 krajih naše dežele. Od 10. stoletja do začetka tega stoletja se je obdržala, saj so v Žitari vasi menda zvonili tudi opolnoči vsi zvonovi, da so se vinski bratje zbudili in se obrnili v postelji na drugo stran, da jim kislo vino ni prežgalo želodca. To samo ljudsko izročilo, ki se ga ne da več preveriti.

V tem času vina na Koroškem je bilo tudi več „čarovniških procesov“, saj se je moral vedno najti krivec za slabo vreme ali

celo letino. Tako opisuje Pavel Zdovc čarovniški postopek proti 33-letnemu dvojnemu očetu Petru Enziju, ki so ga obdolžili povzročanja neviht in toče. Zdovc piše med drugim:

„Pri navadnih zaslisevanjih in med prvimi stopnjami mučenja ničesar ni priznal in odločno zanikoval vsakršno zvezo z vremenskimi ‚coprnijami‘ in ‚coprniki‘. Po petih urah na ‚mučilnem stolu‘ pa je spregovoril, kot so sodniki želeli. ‚Priznal‘ je, da je že tri leta ‚copral‘ in točo delal — notri v Kapli pa v Jadovcah pri Grabstanju pa za Velikovcem, enkrat je ‚skuhal‘ nevihto v Rakolah in jo odnesel nad vinograde v Globasnici, drugič je točo usul na žitirajske vinograde. Ker muke še ni bilo konec (na ‚čarovniškem stolu‘ je bil od desetih dopoldne do šestih zvečer), je še naprej ‚priznaval‘, da je videl ‚na svoje oči‘ pri coprniški gostiji na Svinški planini tudi župnika iz Otmanj in z Radiš, tinjskega kaplana in nekega kanonika pa še mnogo drugih ljudi, ki so z njim vred ‚delali‘ točo in nevihte. Štiri dni po tem mučenju je Enzi v zaporu izdihnil. Zblaznela justica še ni odnehala. Na povelje deželnega glavarja je dala truplo ‚coprnika‘ sežgati in pepel globoko zagrebsti.“

Po zaključku „vinske dobe“ v Podjuni so zasadili v vseh naših krajih sadovnjake, ki jih do tlej ni bilo nikjer. Vinu je sledil mošt, ki pridobiva spet na priljubljenosti in ne predstavlja nevarnosti za stene želodca, le tu in tam požene pač malo ...

Koroški koledar vsebuje vrsto razprav, člankov in poročil ter tudi fotografij iz našega kulturnega ustvarjanja. **FK**

Sportartikelfabrik A-9150 Bleiburg Fabrika športnih izdelkov A-9150 Pliberk

Za vigrred in poletje 1980 nudimo

- vse za tenis, servis za tenis-lopárje (napenjanje strun)
- vse za nogomet (čevlje, drese, žoge, ščitnike, pripomočke in drugo)
- artikule za kopalno sezono
- športne nahrbrtnike
- telovadne artikule in drugo

Vabimo Vas v Pliberk tudi iz bolj oddaljenih krajev. Če se odločite pri nas za večji nakup, Vam povrnemo stroške za bencin.